

VERSLAG VAN DE ANATOMISCHE DAG,
gehouden in het Biologisch Laboratorium van de
Vrije Universiteit te Amsterdam op 21 januari 1978.

Aanwezig (Bestuur): Breure, Hopman, Lacourt, Nieuwenhuis en Van der Spoel; (Leden): Van Aartsen, Asselbergs, Berkhout, De Boer, Brand, mevr. Brand-Feller, Brouwer, Butot, Donkersloot, mej. Dupont, Groot, Hak, Hoens, Huñeker, Joosse, Karnekamp, mej. I. Karnekamp, mevr. Kooiman, Land, A.J. Lever, Maassen, Menkhorst, Van der Most, Mounoury, Neuteboom, mevr. Nieuwenhuis-Verveen, Van Peursen, mevr. Pöker-Kraak, Sliker, Van der Sman, Stiva, Van der Tuuk en Vriese. Introducees: Dogterom, mej. Van Hofstede en Swarts.

Onder de inspirerende leiding van prof. Dr. J. Joosse werd de dag gewijd aan anatomisch onderzoek van de strandgaper Mya arenaria en

van zwanenmossels Anodonta spec. Daarnaast kon geoefend worden in het ingieten van schelpen in plastic en het maken van afdrukken van oppervlaktestructuren van schelpen volgens de zg. "acetate peel"methode. Bij deze activiteiten werden de leden van de vereniging enthousiast ondersteund door Jacqueline v.d. Hofstede, Bert Lever en Arend Dogterom, alle medewerkers van Joosse op de V.U., en door Lydie Dupont van de Gemeente Universiteit. Het inwendige van de aanwezigen werd verzorgd door de Heer Lakeman en Mej. S. Anastacio.

Na opening door de voorzitter om 10.15 u. gaf Joosse een overzicht van het programma voor die dag. Ter inleiding van het anatomisch onderzoek beschreef Lydie Dupont de ligging en de functie van de organen in tweekleppigen. Van der Spoel ging daarna dieper in op de wijze waarop deze "waterfiltreerders" hun voedsel verzamelen. Een hoofdscheiding in grof en fijn materiaal aanwezig in het binnenstromend water vindt plaats via een ingewikkeld systeem van trilharen op de kieuwen. Het fijne materiaal wordt vervolgens getransporteerd naar de mond, waar op de externe mondlappen een tweede scheiding plaats vindt. Een derde schifting treedt tenslotte op in de maag. Ter ondersteuning van de later volgende praktijkles anatomie waren verschillende boeken aanwezig en werden pakjes copieën beschikbaar gesteld van een V.U.-practicum handleiding. De later te onderzoeken Mya arenaria exemplaren kwamen uit de formaline. De Heer C. Vriese had gezorgd voor verschillende soorten levende Anodonta's voor de geoefende malacologen.

Joosse vervolgde de inleiding door te vertellen over de groei van schelpen, dat hij ziet als een interessant onderzoeksterrein voor amateurs. Problemen betreffende de groeisnelheid, de regelmaat van de groei, het voorkomen van groeipatronen met een jaar-, maand-, dag- of zelfs uurperiodiciteit. In een Maritiem Instituut te Wales had Joosse een methode leren kennen om zulk onderzoek te verrichten aan kokkels. De schelp wordt eerst in plastic ingegoten en vervolgens door midden gezaagd. De in plastic gevatte schelp wordt op de zaagkant gepolijst en licht geëtst. Indien nu op de zo behandelde doorsnede van de schelp een dun velletje plastic wordt gelegd, de zg. acetate peel (peel = schil), dan wordt een contactafdruk verkregen, die onder de microscoop heel duidelijk de laagjes structuur van de schelp laat zien. Het blijkt dat de parelmoer (binnen)laag van de kokkel een rithme vertoont van een half etmaal in de natuur, maar van een vol etmaal in het laboratorium. Vermoedelijk zijn er dus getijde- en lichtinvloeden die als prikkel werken voor het afzetten van de parelmoerlaag. Voor Lymnaea is de vraag nog niet beantwoord wat voor groeirithme in de schelp is terug te vinden. Toepassen van de acetate peel methode op de buitenkant van de Lymnaea-schelpen laat behalve de groeilijnen ook lijntjes zien dwars op de groeirichting; een nog onbegrepen eigenschap van deze schelp. De glasheldere kunsthars Poly-Pol PS200, gebruikt voor het ingieten van de schelpen, is te verkrijgen op het Sumatraplantsoen 1 te Amsterdam, à f 17,- per liter. Het ingieten is een karwei dat met veel geduld geleerd moet worden. Vooral de vele luchtbellens kunnen een werkstuk ontsieren, zoals bleek in de harde praktijk na de inleiding. Giethars is tevens iets dat beter pas na overleg met deskundigen gebruikt kan worden vanwege de mogelijke medische implicaties (altijd het raam open!). Ook voor dit gietwerk was een handleiding aanwezig.

Na de inleiding kon omstreeks 11.30 u het echte werk aangevangen worden, slechts onderbroken door een lunch en een theepauze. Om 16.00 u. werd met dank aan de organisatoren en begeleiders de bijeenkomst gesloten.

H.J. Hopman.